

ТЕМА 10

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Мета: оволодіння знаннями про правові аспекти міжнародного бізнесу, включаючи контрактне право, митні та податкові аспекти, врегулювання міжнародних суперечок та дотримання стандартів корпоративної відповідальності. Розуміння важливості міжнародного права, Інкотермс, ліцензування та арбітражу для здійснення міжнародної діяльності.

Основні поняття: міжнародне право, контракт міжнародної купівлі-продажу, інкотермс (incoterms), митне регулювання, ліцензування, санкції, арбітраж.

План

1. Контрактне право в міжнародному бізнесі.
2. Митні та податкові аспекти.
3. Врегулювання міжнародних суперечок.
4. Дотримання стандартів корпоративної відповідальності.

1. Контрактне право в міжнародному бізнесі.

Контрактне право в міжнародному бізнесі є важливою галуззю права, що охоплює регулювання договірних відносин між суб'єктами різних юрисдикцій. Сучасний бізнес стає все більш глобалізованим, що робить укладення міжнародних контрактів необхідним процесом у діяльності підприємств.

Міжнародні угоди, що укладаються щодня на мільярди доларів, стосуються найрізноманітніших сфер економіки, від торгівлі товарами та послугами до інвестицій та ліцензування.

Однак, незважаючи на всю важливість міжнародних контрактів, їх укладення супроводжується численними викликами через різноманітність правових систем країн, де можуть суттєво відрізнятися принципи та норми, які застосовуються до укладення та виконання угод.

Це створює значні труднощі для бізнесменів, оскільки вони мають справу з великими ризиками, такими як коливання валютних курсів, політична нестабільність, зміни у законодавстві та багато інших непередбачуваних факторів, які можуть вплинути на виконання умов договору.

Водночас, контрактне право в міжнародному бізнесі ґрунтується на низці основних принципів, які сприяють забезпеченню чіткості та прозорості угод. Один із таких принципів – це автономія волі сторін, яка дає можливість самостійно визначати умови контракту. Додатково важливими є принципи добросовісності та справедливості, що зобов'язують сторони діяти чесно і з урахуванням інтересів інших учасників угоди.

Ще одним важливим аспектом є принцип виконання договору, який вимагає від кожної сторони беззаперечного виконання своїх зобов'язань. У разі порушення договору виникає відповідальність, і сторона, що порушила умови, повинна відшкодувати збитки іншій стороні.

Серед інших ключових питань міжнародного контрактного права можна виділити вибір застосовного права – того, яке законодавство буде регулювати угоду. Важливим є також питання юрисдикції, тобто визначення того, який суд або арбітражний орган буде вирішувати спори, що можуть виникнути з договору. Мова договору також є важливою умовою, оскільки різні країни можуть використовувати різні мови для укладення угод.

Нерідко в міжнародних контрактах виникають ситуації, що підпадають під категорію форс-мажору, коли певні непередбачувані обставини звільняють одну зі сторін від відповідальності за невиконання зобов'язань. До таких обставин можуть бути віднесені природні катастрофи, політичні конфлікти чи інші форсовані ситуації. Крім того, важливо визначити умови конфіденційності, що гарантуватимуть захист чутливої інформації, що обмінюється сторонами під час виконання контракту.

Особливу роль у міжнародних контрактах відіграє питання розв'язання спорів, адже ефективне вирішення конфліктів може бути забезпечене через чітко прописані умови.

Залучення досвідченого юриста є критично важливим при укладанні міжнародних контрактів, адже він може допомогти провести аналіз потенційних ризиків, що супроводжують угоду.

Крім того, кваліфікований юрист здатен розробити умови договору, що забезпечать належний захист інтересів усіх сторін, вибрати оптимальну юрисдикцію та застосовне право, що найкраще відповідають специфіці угоди, а також представляти інтереси клієнта в суді чи арбітражі у разі виникнення спору.

Таблиця 10.1 – Основні аспекти контрактного права в міжнародному бізнесі

Аспект контрактного права	Характеристика
Автономія волі сторін	Сторони мають право самостійно визначити умови контракту
Добросовісність та справедливість	Зобов'язує сторони діяти чесно і враховувати інтереси одна одної
Виконання договору	Кожна сторона має виконувати свої зобов'язання, а у разі порушення – нести відповідальність
Вибір застосовного права	Визначає, законодавство якої країни буде регулювати договір.
Юрисдикція	Встановлює, який суд або арбітражний орган розглядатиме спори
Мова договору	Важливою є правильна юридична інтерпретація умов контракту в різних мовах
Форс-мажор	Непередбачувані обставини, що можуть звільнити сторону від відповідальності за невиконання зобов'язань
Конфіденційність	Захист чутливої інформації, що передається між сторонами контракту.
Розв'язання спорів	Визначення механізму вирішення конфліктів, що можуть виникнути з договору
Залучення юриста	Допомагає мінімізувати ризики, аналізувати умови контракту та представляти інтереси сторін

Отже, контрактне право в міжнародному бізнесі займає важливе місце в забезпеченні стабільності та безпеки міжнародних угод. Залучення професіонала допомагає мінімізувати ризики та гарантує належний рівень захисту інтересів у складних і часто непередбачуваних умовах глобального ринку.

2. Митні та податкові аспекти.

Митні та податкові аспекти є важливою складовою частиною міжнародної торгівлі, оскільки вони значно впливають на вартість товарів, умови їх переміщення через кордон і загальну економічну ефективність зовнішньоекономічної діяльності.

Для підприємств, що займаються експортом та імпортом товарів і послуг, розуміння цих аспектів є необхідним для того, щоб успішно функціонувати на міжнародному ринку і уникати можливих фінансових втрат чи правових проблем.

Митні аспекти включають ряд процедур, що стосуються переміщення товарів через митний кордон, і мають на меті не тільки захист національної економіки, але й запобігання незаконному ввезенню чи вивезенню товарів, а також забезпечення збору митних платежів для поповнення державного бюджету.

Однією з основних процедур митного оформлення є митне декларування, в рамках якого подаються відомості про товари, що переміщуються. Митні органи перевіряють відповідність товарів та документів вимогам митного законодавства, що також включає митний огляд. Після проходження митних процедур товар отримує дозвіл на вільне переміщення через митний кордон.

Розмір митних платежів визначається різними факторами, серед яких вид товару, країна походження, вартість товару, а також його вага чи об'єм, що можуть спричиняти додаткові митні витрати.

З боку податкових аспектів важливими є податки, що сплачуються при здійсненні зовнішньоекономічних операцій. Найпоширенішими з них є податок на додану вартість (ПДВ), що застосовується до товарів та послуг при імпорті і експорті, а також акцизний податок, який стосується певних категорій товарів, таких як алкоголь, тютюн і паливо.

Ввізне мито також є важливим податком, що стягується при ввезенні товарів на митну територію країни. Важливими аспектами оподаткування є принцип територіальності, що означає сплату податків за місцем здійснення операції, а також можливі пільги та преференції, які можуть бути надані окремим категоріям товарів або суб'єктів господарювання.

При здійсненні зовнішньоекономічних операцій важливо дотримуватись певних правил, серед яких вибір оптимального митного режиму, що залежить від цілей переміщення товарів, а також правильне оформлення митної декларації.

Помилки при оформленні можуть призвести до затримок у митному оформленні або навіть до фінансових санкцій. Крім того, сплата всіх

необхідних митних платежів є критично важливою для уникнення штрафів і конфіскації товарів, а також важливо дотримуватися вимог валютного законодавства при здійсненні валютних операцій.

Митні та податкові аспекти є складними і динамічними, тому нехтування ними може призвести до серйозних фінансових втрат. Для ефективного здійснення зовнішньоекономічних операцій підприємствам рекомендується залучати кваліфікованих фахівців, таких як митних брокерів, податкових консультантів і юристів, які можуть допомогти зорієнтуватися в усіх нюансах митного та податкового законодавства.

Залучення таких фахівців дозволяє мінімізувати ризики, пов'язані з помилками при оформленні документів чи сплаті платежів, а також оптимізувати податкове навантаження. Окрім цього, вони здатні оперативно вирішувати виниклі проблеми з митними органами, що значно спрощує процес міжнародної торгівлі.

Крім того, важливо постійно відстежувати зміни в законодавстві, оскільки митне та податкове законодавство постійно змінюється, і бути в курсі останніх нововведень. Ведення детальної документації також є необхідним для подальшого аудиту, оскільки всі документи, що стосуються зовнішньоекономічної діяльності, можуть знадобитися для підтвердження правомірності проведених операцій.

3. Врегулювання міжнародних суперечок.

Врегулювання міжнародних спорів є важливою частиною міжнародних відносин, оскільки сприяє підтримці миру та безпеки у світі, розвитку співробітництва та стабільності. Цей процес передбачає розв'язання конфліктів, що виникають між державами, міжнародними організаціями та іншими суб'єктами міжнародного права.

Причини, через які виникають міжнародні спори, можуть бути різними. Це можуть бути територіальні суперечки, що стосуються кордонів, островів, морських зон, або економічні конфлікти, пов'язані з торгівлею, інвестиціями та валютними питаннями.

Політичні розбіжності, що стосуються ідеології, політичних систем чи прав людини, також можуть стати основою міжнародних спорів. Релігійні конфлікти і суперечки, пов'язані з екологічними проблемами, такими як використання природних ресурсів чи забруднення навколишнього середовища, також часто призводять до виникнення міжнародних конфліктів.

Для вирішення таких спорів існує кілька основних способів, серед яких переговори є найпоширенішим і найпростішим методом. Вони передбачають прямі дискусії між сторонами конфлікту, щоб досягти взаємоприйняттого рішення.

У випадку складніших ситуацій можливо залучити посередника – третю незалежну сторону, яка сприяє пошуку компромісу. Добродійна посередництво передбачає, що третя сторона може запропонувати своє рішення спору, яке

сторони можуть прийняти або відхилити. Примирення полягає у допомозі третей сторони у досягненні угоди без її власного рішення.

Коли сторони не можуть досягти домовленості через переговори, вони можуть звернутися до арбітражу, де незалежний арбітр або арбітражний суд прийме обов'язкове для виконання рішення. В окремих випадках спір може бути переданий до міжнародного суду, рішення якого також є обов'язковим для виконання.

Існує ряд міжнародних судів і трибуналів, які займаються вирішенням міжнародних спорів. Найвідомішим є Міжнародний суд ООН, який розглядає суперечки між державами, забезпечуючи виконання рішень у рамках ООН.

Постійний третейський суд надає послуги арбітражу і посередництва для держав і приватних осіб, а Міжнародний кримінальний суд займається справами, пов'язаними з найтяжчими міжнародними злочинами, такими як геноцид та воєнні злочини.

Для специфічних ситуацій створюються спеціальні трибунали, як-от Міжнародний трибунал по колишній Югославії, який вирішує питання, що виникають у результаті певних міжнародних конфліктів.

Велике значення у врегулюванні міжнародних спорів має міжнародне право, яке визначає правові рамки для вирішення спорів через переговори, арбітраж чи судовий розгляд. Воно встановлює права і обов'язки сторін, що дозволяє забезпечити мирне вирішення конфліктів і запобігти ескалації насильства.

Сучасні тенденції у врегулюванні міжнародних спорів демонструють зростаючу роль міжнародних організацій, таких як ООН, ОБСЄ, і Організація американських держав, які активно сприяють мирному вирішенню конфліктів. Водночас, зростає популярність альтернативних методів вирішення спорів, таких як медіація, фасилітація та переговори за круглим столом, які дають сторонам можливість досягти взаєморозуміння без участі судових органів.

Міжнародне гуманітарне право відіграє особливу роль у захисті цивільного населення під час збройних конфліктів, що є важливим аспектом у сучасному контексті міжнародних спорів.

Отже, врегулювання міжнародних спорів є складним, багатограним і вимогливим процесом, що потребує значних зусиль і компромісів від усіх учасників конфлікту. Однак, ефективне вирішення спорів є ключем до забезпечення стабільності і миру на міжнародній арені.

4. Дотримання стандартів корпоративної відповідальності.

Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) є важливою концепцією, що передбачає добровільне взяття на себе компанією зобов'язань сприяти сталому розвитку, інтегруючи соціальні та екологічні аспекти в свою діяльність. Це поняття виходить за межі стандартної комерційної діяльності і полягає у тому, щоб бізнес активно долучався до вирішення соціальних проблем, охорони довкілля та формування позитивного іміджу.

Важливість дотримання стандартів КСВ не можна переоцінити. Це допомагає компаніям підвищити свою репутацію, що, в свою чергу, зміцнює довіру з боку споживачів, інвесторів, партнерів і співробітників. Позитивний імідж компанії, яка відповідає за стан суспільства та навколишнього середовища, робить її привабливою для клієнтів і талановитих кадрів.

Крім того, компанії, які активно впроваджують стандарти КСВ, часто мають кращі фінансові результати, оскільки це дозволяє оптимізувати витрати на виробництво, знизити витрати на утилізацію відходів, а також покращити якість своєї продукції.

Не менш важливою є соціальна відповідальність бізнесу перед суспільством, в якому він функціонує. Завдяки дотриманню стандартів КСВ, компанії можуть зробити свій вклад у розв'язання глобальних проблем, таких як зміна клімату, бідність і соціальна нерівність. Крім того, у багатьох країнах існують законодавчі вимоги, що вимагають від компаній дотримання певних соціальних та екологічних стандартів.

Корпоративна соціальна відповідальність охоплює кілька основних напрямків діяльності компанії. Це забезпечення безпечних умов праці та справедливої оплати праці для співробітників, розвиток персоналу, відсутність дискримінації на робочому місці.

Також важливим аспектом є вплив компанії на навколишнє середовище, зокрема зменшення викидів шкідливих речовин, економія енергії та води, ефективне використання природних ресурсів, утилізація відходів та використання екологічно чистих матеріалів. У межах КСВ компанії також зобов'язані забезпечувати високу якість продукції та прозорість у наданні інформації про неї, а також захищати права споживачів.

Взаємодія з місцевими громадами, підтримка соціальних ініціатив, розвиток інфраструктури та участь у благодійних проектах також є важливими аспектами соціальної відповідальності. Окрім цього, компанії повинні дотримуватись етичних норм у веденні бізнесу, бути прозорими в своїй фінансовій діяльності, боротися з корупцією та дотримуватись антимонопольного законодавства.

Щоб ефективно дотримуватись стандартів КСВ, компанії мають розробити чітку політику в цій сфері, визначити пріоритети та цілі, а також створити системи управління для моніторингу та оцінки результативності своїх ініціатив у галузі корпоративної соціальної відповідальності.

Також важливо забезпечити публічну звітність про досягнення компанії в реалізації стандартів КСВ, що допоможе інформувати зацікавлені сторони та продемонструє прозорість компанії.

Співпраця з партнерами, включаючи постачальників, клієнтів, державні органи та неурядові організації, є ще одним важливим інструментом у реалізації стандартів КСВ. Проведення навчань та тренінгів для персоналу також є необхідним для того, щоб всі співробітники розуміли важливість цих принципів і могли сприяти їх впровадженню на практиці.

Існують кілька міжнародних стандартів, які допомагають компаніям оцінювати та покращувати свою діяльність у сфері корпоративної соціальної відповідальності.

Це, зокрема, Global Reporting Initiative (GRI), який пропонує стандарти для звітності про нефінансову інформацію, ISO 26000 – стандарт, що надає рекомендації щодо соціальної відповідальності компаній, а також Принципи Глобального договору ООН, що охоплюють універсальні норми в сфері прав людини, трудових відносин, екології та боротьби з корупцією.

Таблиця 10.2 – Основні напрями корпоративної соціальної відповідальності (КСВ)

Напря́м	Характеристика
Умови праці та права працівників	Забезпечення безпечних умов праці, справедлива оплата, розвиток персоналу, відсутність дискримінації
Екологічна відповідальність	Зменшення шкідливих викидів, економія ресурсів, утилізація відходів, використання екологічних матеріалів
Якість продукції та захист споживачів	Високі стандарти якості, прозорість інформації про продукцію, дотримання прав споживачів.
Взаємодія з громадами	Підтримка соціальних ініціатив, благодійні проекти, розвиток інфраструктури
Етика та прозорість бізнесу	Дотримання етичних норм, боротьба з корупцією, антимонопольне регулювання
Міжнародні стандарти КСВ	Дотримання GRI, ISO 26000, Глобального договору ООН

Отже, дотримання стандартів корпоративної соціальної відповідальності є необхідністю для сучасного бізнесу, а не просто модною тенденцією. Інвестиції у КСВ дозволяють компаніям не тільки покращити свою репутацію та підвищити конкурентоспроможність, але й зробити важливий внесок у створення більш сталого майбутнього.